

22. Wie doet er mee?

We hebben al gelezen dat wij onszelf niet horen uit te sluiten van de maaltijd van de Heer. Maar zijn er anderen die we de toegang mogen of moeten weigeren? Ongelovigen, verstokte zondaars of kinderen? Laten we eerst maar eens zien hoe Jezus dat zelf heeft gedaan bij het eerste avondmaal.

Johannes beschrijft in zijn evangelie niet letterlijk de instelling van het avondmaal, maar wel een paar gebeurtenissen tijdens de laatste maaltijd van Jezus met zijn leerlingen (Joh. 13). We lezen er een paar verzen uit: *Wat in de schrift staat zal in vervulling gaan: 'Hij die at van mijn brood heeft zich tegen mij gekeerd.'* (...) *Nadat hij dit gezegd had werd Jezus diepbedroefd, en hij verklaarde: Waarachtig, ik verzeker jullie: een van jullie zal mij verraden.'* Hij doopte een stuk brood in de schaal en gaf het aan Judas, de zoon van Simon Iskariot. (...) *Op dat moment nam de duivel bezit van Judas. Jezus zei: 'Doe maar meteen wat je van plan bent.'* (...) *Judas nam het brood aan en ging meteen weg. Het was nacht.*

Judas is er bij en Jezus weet wat hij van plan is. Uit de andere evangeliën blijkt niet letterlijk of Judas ook bij de instelling van het avondmaal is geweest. Maar dat maakt eigenlijk niet uit, want het komt op hetzelfde neer. Wat Jezus hier doet is brood aanbieden aan Judas. Dat is een gebaar van vriendschap. Samen eten is je leven delen. En de ander brood aanbieden is in die cultuur een aanbod van vriendschap. Jezus probeert tot het uiterste ook gemeenschap te hebben met Judas. Hij biedt hem zijn vriendschap aan terwijl hij weet van het verraad. Wat hem betreft mag Judas blijven en avondmaal vieren. Jezus sluit helemaal niemand uit, zelfs zijn eigen verrader niet. Het is Judas die zichzelf uitsluit van de gemeenschap met Jezus. Want hij neemt wel het brood aan, maar in zijn hart wijst hij Jezus af. Hij doet als het ware al wat Paulus zegt: *'eerst zichzelf toetsen voordat hij van het brood eet'*, want hij neemt het brood en vertrekt. Hij verwijdert zich van de Heer en verbreekt de gemeenschap. En daarmee opent hij de deur voor de boze, zoals Johannes schrijft. Door dat brood aan te nemen viert hij dus niet het avondmaal, maar zijn eigen sterfelijkheid. En inderdaad sterft hij kort daarop vanwege zijn zonde.

Dit laat duidelijk zien hoe Jezus kijkt naar deelname: hij wil iedereen er bij hebben, tot aan zijn eigen verrader toe. Alleen wie zich afkeert en niet bij hem wil horen sluit zo zichzelf buiten. Dit betekent ook weer dat wij alleen onszelf moeten onderzoeken, en niet de ander. De manier waarop Jezus bij zijn laatste aardse maaltijd omgaat met zijn leerlingen leert ons dit: het avondmaal is een opdracht voor wie gelooft en een uitnodiging voor wie nog niet gelooft. Maar zoals Paulus ook in diezelfde Korinthenbrief (10:12) schrijft: *Laat daarom iedereen die denkt dat hij stevig overeind staat oppassen dat hij niet valt.*

Kijk bijvoorbeeld naar Petrus: hij vierde wel het avondmaal, maar verloochende zijn Heer nog diezelfde nacht. Dat kan ons allemaal overkomen. En toch mogen we daarna weer avondmaal vieren. Want daarmee vieren we niet onze eigen kracht, maar het koningschap van God in ons leven. Deelname aan het avondmaal is geen 'bewijs van goed gedrag'. Eerder het tegendeel! In onze eigen zwakheid mogen we de eindeloze liefde van God vieren.

Er is nog wel een andere kant aan deze zaak en dat is onze zorg voor elkaar. Het is volkomen waar dat wij onszelf moeten beoordelen, maar daarnaast hebben we ook nog

verantwoordelijkheid naar elkaar toe. Wanneer we zien dat de ander worstelt met zonde of ongelooft, dan is het onze taak hem daarover aan te spreken. Maar iemand aanspreken betekent in het evangelie niet met de vinger zwaaien en straf opleggen, maar helpen bij het probleem waar hij of zij mee zit. Uit pastoraal oogpunt mogen we ons daar wel mee bemoeien, net als Paulus. Maar dan moeten we ook nuchtere en praktische adviezen geven, net zoals hij!

Lossen we daarmee alles op? Nee, er kunnen altijd situaties ontstaan die buiten onze macht vallen. Aan de gemeente in Korinte, waar zoveel mis was, schrijft Paulus dan (1 Kor. 5:13): *Over de buitenstaanders zal God oordelen. Maar binnen de gemeente geldt: 'Verwijder wie kwaad doet uit uw midden'.*

Jezus blijft bijna eindeloos roepen, zagen we bij Judas. Wij zullen waarschijnlijk in de praktijk niet altijd diezelfde liefde op kunnen brengen. Maar iemand uitsluiten doen we pas wanneer de ander echt weigert christen te zijn, en zo feitelijk zichzelf buitensluit. Zolang iemand worstelt, worstelen wij met hem mee. Voor God ben je pas buiten als je zelf buiten wilt zijn.

En hoe doen we dan met ongelovigen die onze samenkomst binnenwandelen terwijl wij de maaltijd van de Heer vieren? Voor hen is het avondmaal bij uitstek de gelegenheid om het evangelie uitgelegd te krijgen. Als ze de boodschap op dat moment niet aannemen, dan geldt de uitnodiging niet voor hen. Maar als ze oer hebben voor de liefde van God, bied ze dan ook meteen brood en wijn aan. Daar hoeft men geen toelatingsexamen voor te doen. Liefde voor God is genoeg.

Tenslotte zijn er maar twee inhoudelijke voorwaarden voor het avondmaal, als we Lukas 22 goed lezen. Daar staat dat Jezus zijn leerlingen opdraagt om hem zo te gedenken. Dus moet je ten eerste een leerling van Jezus zijn en ten tweede hem gedenken in het avondmaal. Een leerling van Jezus zijn betekent het verlangen hebben om in hem te geloven en hem te volgen. Hem gedenken betekent dat je hem eert voor wat hij voor jou heeft gedaan. Nog korter gezegd: van hem houden en hem danken, dat is avondmaal vieren. Dat kunnen ook mensen doen die zich net bekeerd hebben.